

สมพุทธ จุระเจน. “อำมาตย์โท พระยาคนาคัยสุนทร (สา สุวรรณสาร)” นครศรีธรรมราช.
ปีที่ 44 ฉบับที่ 8 สิงหาคม หน้า 79-80.

ร้อยเรื่องเมืองนคร

อำมาตย์โท พระยาคนาคัยสุนทร (สา สุวรรณสาร) (พ.ศ. ๒๔๒๑ – ๒๔๘๒)

สมพุทธ จุระเจน

๑๕๕
ประวัติและผลงาน
พระยาคนาคัยสุนทร

พระยาคนาคัยสุนทร นับเป็นนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชในยุคแรกๆ ที่นักการเมืองท้องถิ่นมาจากการแต่งตั้ง เป็นนายกมนตรีเมืองคนที่ ๒ ของเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช และเป็นประธานสภาจังหวัดนครศรีธรรมราชคนแรก ก่อนที่เปลี่ยนฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติชีวิต พระยาคนาคัยสุนทร (สา สุวรรณสาร) เกิดเมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๒๑ เป็นบุตรฝาแฝดผู้น้องของนายอ้อมและนางสมบุญ แฝดผู้พี่เสียชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย ภูมิลำเนาเดิมอยู่บางกอกใหญ่ ช้างวัดหงส์รัตนาราม ธนบุรี ทั้งบิดาและมารดามีอาชีพตีทองคำเปลว สืบมาจากปู่ คือหลวงจตุพรณ์ ซึ่งเป็นช่างทองหลวง ภายหลังบิดามีความเบื่อหน่ายในมรณาสวีสัยจึงได้อุปสมบทเป็นภิกษุอยู่ที่วัดหงส์รัตนารามจนมรณภาพ

สกุล “สุวรรณสาร” เป็นนามสกุลพระราชทานสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระยาคนาคัยสุนทร สมรสกับคุณหญิง ซึ่งเป็นบุตรของนายหรั่ง นางเทศ มีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลมหานาค พระนคร มีบุตรธิดา ๑๒ คน

ประวัติรับราชการ พระยาคนาคัยสุนทร เริ่มรับราชการในตำแหน่งเสมียน กระทรวงมหาดไทย ได้รับพระราชทานเงินเดือนละ ๑๕ บาท ต่อมาได้ย้ายไปดำรงตำแหน่ง นายอำเภอเมืองสงขลา นายอำเภอลิขิต นายอำเภอฉวาง และนายอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามลำดับ

สมพุทธ จุระเจน. “อำมาตย์โท พระยาณาคัยสุนทร (สา สุวรรณสาร)” นครศรีธรรมราช.

ปีที่ 44 ฉบับที่ 8 สิงหาคม หน้า 79-80.

ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็นขุนบวรสุรภาคย์ ขุนประจันต์จุฑารักษ์ หลวงประจันต์จุฑารักษ์ และ
เป็นพระยาณาคัยสุนทร ขณะดำรงตำแหน่งนายอำเภอทุ่งสงระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๖๔

ในระยะเวลาดำรงตำแหน่งนายอำเภอทุ่งสง พระยาณาคัยสุนทรได้ปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นประโยชน์หลายประการ
โดยเฉพาะการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร การปราบปรามโจรผู้ร้าย เป็นนายอำเภอที่มีความใกล้ชิดกับราษฎร

ความสามารถในการปกครองทำให้สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช สมัยนั้น คือ สมเด็จพระเจ้ากรมหลวง
ลพบุรีราเมศวร์ จึงมีรับสั่งให้ไปช่วยปราบผู้ร้ายที่จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีโจรผู้ร้ายชุกชุม

จากผลงานที่ปรากฏในตำแหน่งนายอำเภอ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ จึงได้เสนอให้พระยา
ณาคัยสุนทรไปดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองพัทลุง เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๖๔ จนเกษียณอายุราชการ
ในตำแหน่งนั้น เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ และกลับมาใช้ชีวิตภายหลังเกษียณที่อำเภอทุ่งสง

เมื่อมีการจัดตั้งจังหวัดและเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล
พ.ศ. ๒๔๗๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งได้กำหนดให้สมาชิกสภาจังหวัดและสภาเทศบาล เมื่อแรกตั้งมาจากการแต่งตั้ง
ทางราชการได้แต่งตั้งให้พระยาณาคัยสุนทรเป็นทั้งสมาชิกจังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
และในการประชุมสภาจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ที่ประชุมได้มีมติ
เลือกพระยาณาคัยสุนทรเป็นประธานสภาจังหวัดนครศรีธรรมราช ฝ่ายบริหารเรียกว่า คณะมนตรีเมือง ซึ่งประกอบด้วย
ด้วย นายกมนตรีเมือง และมนตรีเมือง ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งขณะนั้นผู้ว่าราชการจังหวัด
คือ พระยาสุราษฎร์ธานี และมีนายกมนตรีเมือง เป็นคนที่ ๒

จึงนับว่าพระยาณาคัยสุนทรเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปกครองส่วนท้องถิ่นในระยะก่อตั้งของจังหวัด
นครศรีธรรมราช

นอกจากพระยาณาคัยสุนทรจะมีบทบาทในการปกครองท้องถิ่นแล้ว ท่านยังมีบทบาทในการศึกษาเอกชน
ได้จัดตั้งโรงเรียนสุวรรณสาร และโรงเรียนณาคัยขึ้นที่อำเภอทุ่งสง

พระยาณาคัยสุนทรถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ ด้วยโรคปอดบวมทนายทเก็บศพไว้
นานถึง ๒๕ ปี และมีพระราชทานเพลิงศพ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๙ ณ เมรุวัดชัยชุมพล อำเภอทุ่งสง
จังหวัดนครศรีธรรมราช